

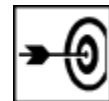

2 Současná česká próza

- 2.1 Česká postmoderna
- 2.2 Lyrizace prózy
- 2.3 Přesahy z období před rokem 1989
- 2.4 Pohledem exulantů
- 2.5 Reflexe období před rokem 1989
- 2.6 Devatenácté století v současné české próze
- 2.7 Druhá světová válka a holocaust v současné české próze
- 2.8 Autoři na export
- 2.9 „Ženská“ literatura
- 2.10 Obraz rodiny v současné české próze
- 2.11 Nemoc, postižení a závislosti v současné české próze
- 2.12 Tematika menšin
- 2.13 Česko-německé vztahy v současné české próze
- 2.14 Zajímaví autoři narození v 80. letech 20.st.

Cíle

Po prostudování této kapitoly budete umět:

- charakterizovat základní vývojové tendence současné české prózy,
- uvést významné autory současné české prózy,
- interpretovat vybraná díla významných autorů,
- dokázat na základě přiložených odkazů charakterizovat subjektivní styl autora,
- využít vybraná díla ve výuce literatury,
- orientovat se v ICT zdrojích pro současnou českou prózu.

Průvodce studiem

Kapitola nazvaná současná česká próza v sobě zahrnuje množství autorů a nejrůznějších literárně společenských vztahů, které se pokusíme v následujícím učebním textu přehledně rozčlenit. Dotkneme se několika zásadních oblastí, které ovlivnily současné píšící autory, nezapomeneme však zmínit ani témata dotýkající se například reflexe období po roce 1989 či problematiky česko-německých vztahů v současné české próze. Jednotlivé tematické celky zahrnují výběr významných autorů a jejich děl. Z důvodu obsáhlosti tématu jsou někteří z autorů pojati stručněji a je na vás, abyste si na základě přiložených odkazů doplnili základní informace a získali tak dle vlastního uvážení dostatečný přehled o současné české próze.

Představení děl vybraných autorů reprezentujících dílčí vývojové tendence české prózy

Současná česká próza je v tomto studijním textu rozdělena do čtrnácti tematických celků, u každého z nich je uvedeno několik autorů. Rozhodli jsme se podrobněji zaměřit vždy na jednoho či dva autory z každé části a ke zbylým autorům přiřadit studijní odkazy a literaturu pro doplnění potřebných informací. Doufáme, že si z široké řady českých autorů vyberete několik jmen, která vás osloví a do budoucna se stanou prostředníky, pomocí nichž budete seznamovat své žáky či studenty se současnou českou prózou.

2.1 Česká postmoderna

M. Ajvaz

(Druhé město)

D. Hodrová

(Théta)

J. Kratochvíl

(Avion)

M. Urban

(Sedmikostelí)

Michal Ajvaz

(Druhé město)

<http://www.czechlit.cz/autori/ajvaz-michal/>

Český básník, prozaik a esejista, je považován za představitele magického realismu v české literatuře. Ústředním tématem Ajvazových knih je Praha, její tajemná zákoutí a historie. Píše imaginativní texty, ve kterých je patrný vliv existencialismu (např. vliv Franze Kafky). Využívá prvky sci-fi a magického realismu, v jeho dílech se objevuje množství nejrůznějších symbolů. Ajvaz své první knihy publikuje na konci osmdesátých let. V roce 1993 vychází stěžejní Ajvazovo dílo – Druhé město. Jedná se o knihu s uceleným příběhem zobrazující magické a tajemné příběhy noční Prahy. Další publikace autora naleznete ve [Slovníku české literatury](#). Michal Ajvaz je také autorem řady filosofických spisů.

Přečtěte si také alespoň jeden z rozhovorů s Michalem Ajvazem uveřejněných v rámci Festivalu spisovatelů Praha [zde](#) nebo [zde](#). Dále vám doporučujeme zhlédnout video zaměřené na Ajvazovu tvorbu a na knihu Druhé město, které si můžete pustit ve videoarchivu České televize v pořadu [Čtenářský deník](#).

Pro zájemce

D. Hodrová (Théta)

<http://www.czechlit.cz/autori/hodrova-daniela/>

J. Kratochvíl (Avion)

<http://www.czechlit.cz/autori/kratochvil-jiri/>

M. Urban (Sedmikostelí)

<http://www.czechlit.cz/autori/urban-milos/>

2.2 Lyrizace prózy

J. Balabán
(Možná že odcházíme)

J. Vrak
(Obyčejné věci)

P. Kolmačka
(Stopy za obzor)

Jan Balabán
(Možná že odcházíme)
<http://www.czechlit.cz/autori/balaban-jan/>

Prozaik, publicista, překladatel, byl jedním u nejvýznamnějších současných českých spisovatelů. Zachycoval nevšední osudy lidí střední generace, nejčastěji v povídkách. Bližší informace o životních cestách autora jsou k nastudování ve [Slovníku české literatury](#), ukázky a další bibliografie na [Portálu české literatury](#). Jan Balabán pravidelně přispíval do časopisu Respekt (do archivu jeho blogu se můžete podívat na následující [adrese](#)). Medailon autora ve formě videa je ke shlédnutí na CT24 v pořadu [Před půlnocí](#), druhý medailon je ke zhlédnutí na následující [adrese](#). Rozhovor o autorovi zhlédněte [zde](#).

Nejvýznamnější dílo Jana Balabána Možná že odcházíme bylo v anketě Lidových novin vyhlášeno Knihou roku 2004 a získalo cenu Magnesia Litera 2005 za prózu a nominaci na Státní cenu za literaturu 2004.

Pro seznámení s knihou můžete využít [video](#), rozhovor s autorem z roku 2004 je k dispozici [zde](#). Na závěr také pro zájemce připojujeme krátké povídání samotného Jana Balabána na [Českém rozhlase](#). Z odkazů zde uvedených si prosím vyberte ty, které vás nejvíce zaujmou.

Pro zájemce

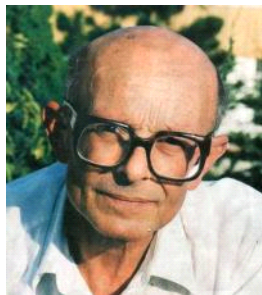
J. Vrak (Obyčejné věci)
<http://www.czechlit.cz/autori/vrak-jan/>

P. Kolmačka (Stopy za obzor)
<http://www.czechlit.cz/autori/kolmacka-pavel/>

2.3 Přesahy z období před rokem 1989

Josef Jedlička
(Kde život náš je v půli se svou poutí)

Prozaik, esejista, filosof. Po roce 1969 působil v emigraci jako redaktor v rádiu Svobodná Evropa. Josef Jedlička debutoval knihou *Kde život náš je v půli se svou poutí* (blíže prostudujte [zde](#)). Jedná se o filozoficko-meditativní prózu, která je pojata jako svědectví o smyslu života a jeho hledání v době padesátých let dvacátého století. Bližší informace o autorovi jsou k dispozici například ve [Slovníku české literatury](#), pro zájemce připojujeme odkaz z [Českého rozhlasu](#).

2.4 Pohledem exulantů

L. Moníková

(Pavana za mrtvou infantku)

L. Martínek

(Olej do ohně)

Libuše Moníková

(Pavana za mrtvou infantku)

<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=815&hl=mon%C3%ADkov%C3%A1>

Přední česká prozaička, obdržela několik prestižních evropských literárních cen. Od počátku 70. let žila v západním Německu, psala a publikovala v němčině. *Pavana za mrtvou infantku* je autobiografický román popisující pocity exulanta po roce 1968.

Podrobný profil autorky ve [Slovníku české literatury](#) je [zde](#), zájemci si mohou poslechnout záznam rozhovoru s autorkou na [Českém rozhlasu](#).

Pro zájemce

L. Martínek (Olej do ohně)

<http://www.czechlit.cz/autori/martinek-lubomir/>

2.5 Reflexe období před rokem 1989

J. Stránský

M. Viewegh

(Báječná léta pod psa)

M. Kozelka
(Život na Kdysissippi)

I. Dousková
(Hrdý Budžes)

P. Švabach

Irena Dousková
(Hrdý Budžes)

<http://www.czechlit.cz/autori/douskova-irena/>

Přední česká spisovatelka a dramatička. Významný ohlas získal román Hrdý Budžes a jeho autorská dramtizace pro příbramské divadlo. Na román Hrdý Budžes volně navazuje román Oněgin byl Rusák, který Dousková rovněž adaptovala pro divadelní uvedení. Aktuální informace a novinky o autorce naleznete na jejích [oficiálních webových stránkách](#), prostudujte také stránku, kde jsou uvedeny kompletní informace o hře [Hrdý Budžes](#) včetně fotografií a videí.

Pro zájemce opět připojujeme i recenzi knihy dostupnou na portálu [iLiteratura](#). Dále uvádíme několik odkazů, s nimiž je možno pracovat ve výuce, jedná se informace k divadelní adaptaci a video ukázky na webových stránkách České televize.

[Divadlo bez zábradlí](#)

[Divadelní hra na ČSFD](#)

[Hrdý Budžes v České televizi](#)

[Česká televize, pořad Čtenářský deník](#)

Michal Viewegh

(**Báječná léta pod psa**)

<http://www.czechlit.cz/autori/viewegh-michal/>

Spisovatel, publicista, v současnosti jeden z nejprodávanějších českých spisovatelů. Je autorem románů a literárních parodií. Jako jeden z prvních se pokusil společně se čtenáři napsat blogový román s názvem Srdce domova (otevřená škola tvůrčího psaní).

Další informace naleznete na [oficiálních webových stránkách autora](#).

U Michala Viewegha se za zaměříme na knihu Báječná léta pod psa. Odkaz na filmovou adaptaci románu naleznete [zde](#), video v rámci Čtenářského deníku v České televizi je připraveno [zde](#). Záznam rozhovoru s autorem na Radiožurnálu si můžete se žáky poslechnout na následující adrese ([Rádio na přání](#)).

Prostudujte také alespoň základní informace o blogovém románu Srdce domova na následujících dvou adresách na serveru Idnes.cz [zde](#) a [zde](#).

Pro zájemce

J. Stránský

<http://www.czechlit.cz/autori/stransky-jiri/>

M. Kozelka (Život na Kdysissippi)

<http://www.czechlit.cz/autori/kozelka-milan/>

P. Šabach

<http://www.czechlit.cz/autori/sabach-petr/>

2.6 Devatenácté století v současné české próze

V. Macura

(Ten který bude)

M. Urban

(Poslední tečka za rukopisy)

Miloš Urban

(Poslední tečka za rukopisy)

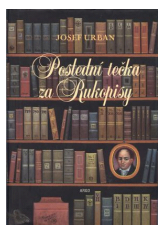
<http://www.czechlit.cz/autori/urban-milos/>

Spisovatel, překladatel, redaktor, jeho romány byly přeloženy do několika světových jazyků. Je autorem napínavých románů s hororovými a detektivními prvky, u čtenářů s tímto postupem zaznamenává významný úspěch. Na [oficiálních stránkách autora](#) naleznete všechny potřebné informace, za zmínku stojí i autorův blog. Profil autora na Portálu české literatury je včetně ukázek k dispozici [zde](#).

V rámci zobrazení devatenáctého století očima současné prózy se blíže podíváme na autorův román Poslední tečka za rukopisy. Jedná se o román, v němž autor znovu otevírá otázku pravdivosti a autorství Rukopisů zelenohorského a královédvorského. Román je také ukázkou postmoderní literatury. Další informace o knize jsou na [oficiálních stránkách autora](#), recenze knihy na portálu iLiteratura je k přečtení [zde](#).

Připojujeme i internetovou adresu, na níž je možné získat více informací o Rukopisech <http://kix.fsv.cvut.cz/rkz/>. Upozorňujeme, že Česká společnost rukopisná zastává stanovisko podporující pravost rukopisů.

Pro další možnosti využití autorovy tvorby přikládáme dva rozhovory z pořadu knihovnička na Rádiu Praha [zde](#) a [zde](#).

Pro zájemce

V. Macura
(Ten který bude)

<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=508>

2.7 Druhá světová válka a holocaust v současné české próze

K. Legátová
(Jozova Hanule)

H. Andronikova
(Zvuk slunečních hodin)

R. Denemarková
(Peníze od Hitlera)

Květa Legátová
(Jozova Hanule)

<http://www.czechlit.cz/autori/legatova-kveta/>

Významná česká spisovatelka, celý život pracovala jako učitelka. Publikuje od padesátých let dvacátého století a za své dílo obdržela Státní cenu za literaturu. Je také autorkou rozhlasových her. Zajímavý pohled na autorku je na webu [CT24](#). Příběh Jozovy Hanule, mladé lékařky, která se v zapadlé horské vesnici skrývá před hrůzami druhé světové války, a která nachází milostný vztah k místnímu vesnickému muži, byl zfilmován pod názvem *Želary* a s Aňou Geislerovou v hlavní roli. Recenze knihy je k přečtení na [iLiteratura](#), na video z Čtenářského deníku České televize se zájemci mohou podívat [zde](#). Několik slov o knize je také v [Knihovničce Rádia Praha](#). Film vznikl v koprodukcí [České televize](#).

Podívejte se na [trailer k filmu Želary](#).

Pro zájemce

H. Andronikova (Zvuk slunečních hodin)
<http://www.czechlit.cz/autori/andronikova-hana/>

R. Denemarková (Peníze od Hitlera)
<http://www.czechlit.cz/autori/denemarkova-radka/>

2.8 Autoři na export

J. Topol
<http://www.czechlit.cz/autori/topol-jachym/>

M. Urban
<http://www.czechlit.cz/autori/urban-milos/>

P. Hůlová
<http://www.czechlit.cz/autori/hulova-petra/>

Pojmem "autoři na export" rozumíme současné autory, jejichž dílo je překládáno do cizích jazyků a kteří tak vytvářejí obraz současné české literatury v zahraničí. Základní informace nastudujte ze zdrojů uvedených na konci kapitol nebo v analýze ICT zdrojů dané oblasti. K interpretaci si vyberte libovolné polistopadové dílo od Jáchyma Topola.

2.9 „Ženská“ literatura

A. Berková
(Temná láska)

I. Pekárková
(Péra a perutě)

I. Obermannová
(Deník šílené manželky)

B. Nesvadbová
(Bestiář)

Alexandra Berková (Temná láska)

<http://www.czechlit.cz/autori/berkova-alexandra/>

Prozaička, scenáristka, její scénáře se realizovaly především v pořadech České televize. Alexandra Berková psala feministicky laděnou prózu zaměřenou na těžké životní osudy žen současného světa, ale i na každodenní život a únavu z něj. Upozorňujeme především na knihu *Temná láska*, a to jak z hlediska obsahového, tak i jazykového. Profil autorky je ve Slovníku české literatury [zde](#), opět připojujeme audio i video ukázkou – přiblížení autorky v pořadu *Mozaika* si můžete poslechnout [zde](#), video, v němž Olga Sommerová představuje Alexandru Berkovou je v archivu České televize ukryto na následující [adrese](#).

Pro zájemce

I. Pekárková (Péra a perutě)
<http://www.czechlit.cz/autori/pekarkova-iva/>

I. Obermannová (Deník šílené manželky)
<http://www.czechlit.cz/autori/obermannova-irena/>

B. Nesvadbová (Bestiář)
(<http://www.spisovatele.cz/bara-nesvadbova>)

2.10 Obraz rodiny v současné české próze

P. Soukupová

K. Rudčenková
(Noci, noci)

E. Haki
(O rodičích a dětech)

Kateřina Rudčenková

(Noci, noci)

<http://www.czechlit.cz/autori/rudcenkova-katerina/>

Básnířka, prozaička, dramatička, Za divadelní hru Niekur získala **2. cenu v dramatické soutěži** Cen Alfréda Radoka za rok 2006. Podrobný profil autorky a ukázky jsou k dispozici na [Portálu české literatury](#), můžete se také podívat na [oficiální webové stránky autorky](#). Pro zájemce jsou k dispozici rozhovor a zvukový podcast na Českém rozhlasu [zde](#) a [zde](#).

Obrazu rodiny, vztahů rodičů a dětí si Kateřina Rudčenkova všímá v knize Noci, noci, v níž se nebojí pojmenovávat věci pravými jmény a dokáže šokovat čtenáře svou otevřeností. Recenzi knihy si zájemci mohou přečíst na [iLiteratura](#) a dále na Českém rozhlasu [zde](#) nebo [zde](#).

Pro zájemce

P. Soukupová

<http://www.czechlit.cz/autori/soukupova-petra/>

E. Hakl (O rodičích a dětech)

<http://www.czechlit.cz/autori/hakl-emil/>

2.11 Nemoc, postižení a závislosti v současné české próze

I. Jergl

(Naděje chodí po špičkách)

I. Binar

(Bibiana píská na prsty)

K. Vaverková

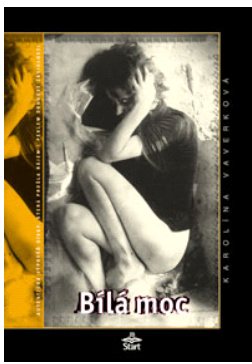
(Bílá moc)

P. Dvořáková

(Jsem hlad)

Karolína Vaverková

(Bílá moc)

Problematika drog v české literatuře je pro žáky stále aktuální a sami často projevují zájem dozvědět se prostřednictvím literatury o osudech lidí, kteří se nebáli sepsat svůj životní osud. Mezi takové autory patří i Karolína Vaverková, mladá česká autorka, jejíž kniha *Bílá noc* může sloužit jako ilustrativní příklad pohnutého životního osudu. Kniha je psána autenticky a sugestivně, je psána vrstevnicí těch, kterým je dílo určeno.

Pro zájemce

I. Jergl (*Naděje chodí po špičkách*)

P. Dvořáková (*Jsem hlad*)

I. Binar (*Bibiana píská na prsty*)

<http://www.czechlit.cz/autori/binar-ivan/>

2.12 Tematika menšin

R. Erös

(*Cadík*)

J. Cempírek alias Lan Pham Thi

(*Bílej kůň, žlutěj drak*)

Jan Cempírek

(*Bílej kůň, žlutěj drak*)

<http://www.czechlit.cz/autori/cempirek-jan/>

Mezi autory zabývající se otázkami menšin v literatuře se řadí Jan Cempírek. Tento cestovatel a dobrodruh publikoval několik reportáží a uspořádal výstavy ze svých cest. V roce 2009 vydal pod pseudonymem Lan Pham Thi knihu *Bílej kůň, žlutěj drak* a získal Cenu knižního klubu. Kniha vzbudila značný rozruch kvůli nejasnosti o autorství.

Další informace o knize naleznete na stránkách [Respektu](#) a informace o odhalení autorství jsou například na stránkách časopisu [Týden](#).

Pro zájemce

R. Erös (Cadík)
http://www.rozhlas.cz/mozaika/literatura/_zprava/479381

2.13 Česko-německé vztahy v současné české próze

Z. Šmíd
(Cejch)

P. Brycz
(Patriarchátu dávno zašla sláva)

K. Tučková
(Vyhnání Gerty Schnirch)

Zdeněk Šmíd
(Cejch)

<http://www.slovníkeskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=487&hl=%C5%A1m%C3%ADd>

Prozaik, scénárista, autor písňových textů a humoristických knih. Čtenářsky nejúspěšnějšími se staly jeho humoristické knihy, např. *Proč bychom se netopili*, avšak z pohledu zde zmíněných česko-německých vztahů hraje v jeho díle významnou roli kniha s názvem *Cejch*, která je ságou německého rodu v Krušnohoří. Zachycuje tragické okamžiky historie a dotýká se i citlivé otázky Sudet.

Profil autora je k dispozici [zde](#).

Pro zájemce

P. Brycz (Patriarchátu dávno zašlá sláva)
<http://www.czechlit.cz/autori/brycz-pavel/>

K. Tučková (Vyhnání Gerty Schnirch)
<http://www.czechlit.cz/autori/tuckova-katerinu/>

2.14 Zajímaví autoři narození v 80. letech 20. st.

P. Soukupová

K. Kováčová

M. Šindelka

Petra Soukupová

<http://www.czechlit.cz/autori/soukupova-petra/>

Česká scenáristka a spisovatelka, získala již několik literárních cen. Prvotina K moři získala Ortenovu cenu pro mladé autory, povídkový triptych Zmizet byl oceněn cenou Magnesia Litera.

Podcast na Českém rozhlasu si můžete poslechnout [zde](#), rozhovor na CT24 s autorkou je [zde](#).

Pro zájemce

K. Kováčová
<http://www.czechlit.cz/autori/kovacova-katerina/>

M. Šindelka
<http://www.czechlit.cz/autori/sindelka-marek/>

Analýza ICT zdrojů dané oblasti

Portál české literatury <http://www.czechlit.cz/>

Magnesia Litera <http://www.magnesia-litera.cz/>

Slovník české literatury <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/>

iLiteratura <http://iliteratura.cz/>

Rukopisy Královédvorský a Zelenohorský <http://kix.fsv.cvut.cz/rkz/>

Pen Klub <http://www.pen.cz/>

Obec překladatelů <http://www.obecprekladatelu.cz/>

Obec spisovatelů <http://www.obecspisovatelu.cz/>

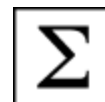
Host Brno <http://www.hostbrno.cz/>

Aluze <http://www.aluze.cz/>

Mozaika (Český rozhlas) <http://www.rozhlas.cz/mozaika/portal/>

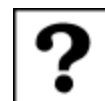
Česko-Slovenská filmová databáze <http://www.csfd.cz/>

Shrnutí

Současná česká próza je charakterizována výrazným množstvím nejrůznějších proudů. Ve studijním textu k této kapitole jsme se zaměřili na některé oblasti podrobněji, nastudování jiných jsme naopak nechali na vašem vlastním uvážení. Jak jste zvládli jednotlivá témata, si můžete sami pro sebe otestovat v kontrolních otázkách a úkolech, které následují za tímto shrnutím.

Kontrolní otázky a úkoly

1. Jmenujte světové protagonisty magického realismu.
2. Vybavíte si nějaké známé citáty z děl Ireny Douskové a Michala Viewegha? V čem spočívá komika jejich textů?
3. Do jakých jazyků je přeloženo dílo Ireny Douskové?
4. Kolik románů Michala Viewegha bylo zfilmováno?
5. V čem tkví výjimečnost tvorby Jana Balabána? Charakterizujte základní témata jeho tvorby. Jaké literární ceny získal Jan Balabán?
6. Vyhledejte ukázkou tvorby Alexandry Berkové a zhodnoťte jazykové prostředky autorky.
7. Na jakých dílech byste ilustrovali problematiku česko-německých vztahů?
8. Objasněte pojem "autoři na export".
9. Prozkoumejte blogy a osobní webové stránky autorů uvedených v této kapitole. Jak byste je zařadili do výuky?
10. Jaké jsou možnosti využití filmových trailerů při výuce literatury?

Pojmy k zapamatování

- česká postmoderna, M. Ajvaz,
- lyrizovaná próza, J. Balabán,
- literatura českých exulantů,
- reflexe období před rokem 1989 v současné české próze, J. Stránský, M. Viewegh, I. Dousková,
- holocaust v současné české próze,
- zobrazení menšin v současné české próze, stereotypizace,
- česko-německé vztahy v současné české próze,
- blogový román, Magnesia litera, Státní cena za literaturu,
- další autoři dle vlastního výběru.

Literatura

HAMAN, A. *Prozaické surfování. Česká literatura na konci milénia*. Olomouc: Votobia, 2001. ISBN 80-7198-493-0.

KOPÁČ, R., JIRKALOVÁ, K. (eds.) *Antologie nové české literatury 1995-2004*. Praha: Fra, 2004. ISBN 80-86603-22-9.

KRATOCHVIL, J. *Vyznání příběhovosti*. Brno: Petrov, 2000. ISBN 80-7227-089-3.

MACHALA, L. *Literární bludiště. Bilance polistopadové prózy*. Praha: Brána, Euromedia Group k. s. – Knižní klub, 2001. ISBN 80-7243-139-0 (Brána) a 80-242-0735-4 (Euromedia Group k. s. – Knižní klub).

MACHALA, L. *Průvodce po nových jménech české poezie a prózy 1990-1995*. Olomouc: Rubico, 1996. ISBN 80-85839-13-X.

MAINX, O. *Nejmladší česká próza 1. a 2. díl*. Ostrava: Scholaforum, 1996. ISBN 80-86058-03-4, 80-86058-04-2.

NOVOTNÝ, V. *Ta naše postmoderna česká*. Praha: Protis, 2008. ISBN 978-80-7386-015-8.

NOVOTNÝ, V. *Mezi moderností a postmoderností. Úvahy o typologii české prózy z konce tisíciletí*. Praha: Cherm, 2002. ISBN 80-86370-10-0.

PYNSENT, R. *Ďáblové, ženy a národ: výběr z úvah o české literatuře*. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1363-5.

ŠLAJCHRT, V. *Putování pomezím. Literární reflexe 1992-2007*. Praha: Protis, 2008. ISBN 978-80-7386-022-6.

